

SEZONA FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA

NEOPHODAN ALAT ZA FINANSIJSKE DIREKTORE I INVESTITORE, ALI I „KRVNA SLIKA” PRIVREDE

IAKO FINANSIJSKI DIREKTORI KORISTE DETALJNE I KOMPLEKSNE ALATE ZA PRAĆENJE POSLOVANJA SVOJIH KOMPANIJA TOKOM GODINE, KAO I ZA PLANIRANJE BUDUĆNOSTI, ZVANIČNI FINANSIJSKI IZVEŠTAJI SU SVRSISHODAN ALAT DA SE KROZ ZAKONSKU OBAVEZU REZULTATI I POSLOVANJE KOMPANIJA IZ RAZLIČITIH INDUSTRIJA, VELIČINA I SISTEMA SVEDU NA UPOREDIVE POKAZATELJE, PA SU KAO TAKVI MOŽDA KORISNIJI EKSTERNIM ANALITIČARIMA PRIVREDE, ODREĐENIH GRANA INDUSTRIJE ILI POJEDINIH KOMPANIJA. PORED PODATAKA KOJE PAŽLJIVO PRATE POTENCIJALNI INVESTITORI I POSLOVNI PARTNERI, ANALIZA IZVEŠTAJA VEOMA JE VAŽNA I ZA DRŽAVU, ODNOSNO RAZUMEVANJE MAKROEKONOMSKIH KRETANJA U ZEMLJI, KAO I ZA KREIRANJE EKONOMSKE POLITIKE I STRATEGIJE RAZVOJA ODREĐENIH DELATNOSTI

Realni rast bruto domaćeg proizvoda Srbije (BDP) u 2023. godini iznosio je 2,5 odsto u odnosu na prethodnu godinu, saopštio je Republički zavod za statistiku. Privredni rast je u četvrtom kvartalu 2023. iznosio 3,8 odsto u odnosu na isti period prethodne godine, a rast BDP-a u odnosu na prethodno tromesečje bio je 0,9 odsto.

Posmatrano po delatnostima, u četvrtom kvartalu 2023. godine, u odnosu na isti period 2022. značajan realni rast bruto dodate vrednosti zabeležen je u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribarstva – 7,7 odsto, sektoru trgovine na veliko i malo i popravke motornih vozila, saobraćaja i skladištenja i usluga smeštaja i ishrane – 3,4 odsto i sektoru građevinarstva – 7,4 odsto.

Ovo su samo neki od podataka koji govore o trenutnom stanju srpske privrede, a koji se delom mogu saznati i kroz godišnje finansijske izveštaje preduzeća. U trenutku kada većina finansijskih direktora i računovođa priprema dokumentaciju koju do kraja marta treba predati Agenciji za privredne registre, odlučili smo da se pozabavimo značajem godišnjih izveštaja za rad kompanija, njihove planove i strategije, kao i potencijalne investitore i poslovne partnere, ali i za državu, odnosno kreiranje ekonomskih politika.

Inače, analiza dostavljenih finansijskih izveštaja pokazuje strukturu domaće ekonomije u kojoj prevlađuju mikro pravna lica koja čine oko 93 odsto subjekata. Pritom, čak 32.000 odnosno oko 12 procenata mikro pravnih lica, dostavilo je izjavu o neaktivnosti budući da u prethodnoj godini nisu imali poslovnih aktivnosti. Iako su mikro privredna društva najbrojnija, glavni nosioci finansijskih performansi privrede su veliki sistemi, navode iz Agencije za privredne registre (APR).

A kako je izgledala statistika prethodnih godina?

- Rok za predaju redovnih godišnjih finansijskih izveštaja za 2023. godinu je 1. april 2024. godine, s obzirom na to da poslednji dan roka koji je propisan Zakonom o računovodstvu (31.03.) pada u neradni dan. Obavezu podnošenja tih izveštaja ove godine ima preko 300.000 pravnih lica i preduzetnika koji vode dvojno knjigovodstvo. Dinamika podnošenja finansijskih izveštaja iz godine u godinu je nepromenjena, tako da naj-

veći broj izveštaja bude dostavljen poslednjih dana propisanog roka. Primera radi, prethodnih godina je oko trećina izveštaja dostavljena poslednja tri dana, a prošle godine je samo poslednjeg dana zakonskog roka dostavljeno skoro 40.000 izveštaja, odnosno skoro 14 odsto predatih u zakonskom roku – ističe Goran Arsović, regulator za finansijske izveštaje u Agenciji za privredne registre.

U razgovoru za Biznis.rs on dodaje da se, prateći rast broja obveznika svake godine, broj predatih finansijskih izveštaja takođe povećava iz godine u godinu. Tako je za izveštajnu 2022. godinu predato skoro 290.000 redovnih godišnjih finansijskih izveštaja i izjava o neaktivnosti, dok je o poslovanju u 2021. godini dostavljeno više od 283.000 takvih izveštaja.

- U broju predatih izveštaja učešće privrednih društava i preduzetnika je skoro ujednačeno (oko 40 odsto jednih i drugih), dok se 20 odsto izveštaja odnosi na neprofitne institucije – navodi naš sagovornik.

Ostalo je još manje od mesec dana do isteka roka za predaju godišnjih finansijskih izveštaja. Šta podaci iz ovih dokumenata govore o domaćoj privredi i koliko su izveštaji značajni za rad finansijskih direktora?

- Iako finansijski direktori koriste detaljne i kompleksne alate za praćenje poslovanja svojih kompanija tokom godine, kao i planiranje budućnosti, zvanični finansijski izveštaji su svrsishodan alat da se kroz zakonsku obavezu rezultati i poslovanje kompanija iz različitih industrija, veličina i sistema svedu na uporedive pokazatelje, pa su kao takvi možda korisniji eksternim analitičarima privrede, određenih grana industrije ili pojedinih kompanija – ocenjuje za Biznis.rs Branka Kosanović, konsultant u sektoru za finansijsko savetovanje kompanije Mazars.

Saša Mladenović, finansijski direktor kompanije Karin Komerc MD i član Udruženja finansijskih direktora Srbije, takođe napominje da su godišnji finan-

NOVA OPCIJA U SISTEMU APR-A SMANJUJE RIZIK OD GREŠKE

- Iako je i u ranijim godinama bilo moguće dostaviti zvanične finansijske izveštaje elektronskim putem, sada je portal značajno unapređen i ažuriran je njegov interfejs. Konkretno, na osnovu dosadašnjeg iskustva možemo reći da je najznačajnija novouvedena opcija – mogućnost da se stanja konta automatski prepisu iz prethodne što dosta olakšava sam unos podataka, obezbeđuje tačnost, odnosno smanjuje rizik od ljudske greške prilikom prekućavanja i samim tim štedi vreme – ocenjuje Branka Kosanović iz kompanije Mazars.

Branka Kosanović

sijski izveštaji polazna i ključna osnova za analizu poslovanja domaće privrede.

- Svi privredni subjekti su dužni da objektivno i istinito prikažu stanje svoje imovine, kapitala i obaveza na poslednji dan godine, ali sa druge strane i da prikažu rezultate svog poslovanja. Iz tih izveštaja se kreiraju razne analize i statistike jer obiluju korisnim informacijama, kako finansijskim, tako i drugim podacima (broj zaposlenih, veličina privrednog

subjekta, delatnost...). Vrednost društvenog bruto proizvoda, stopa zaposlenosti/nezaposlenosti, vrednost ostvarenih prihoda po osnovu izvoza i delatnosti (i kompanija) koje tome najviše doprinose, zaduženost domaće privrede, samo su neki od podataka koji se mogu prikupiti analizom finansijskih izveštaja – ističe naš sagovornik.

U razgovoru za Biznis.rs on podseća da će finansijski direktor iz godišnjih finan-

sijskih izveštaja, između ostalog, dobiti informacije o pokazateljima likvidnosti, profitabilnosti, zaduženosti, produktivnosti i slično, analiziranog privrednog subjekta. Analizu će dopuniti napomenama uz izveštaje i/ili izveštajem nezavisnog revizora, ako je preduzeće obveznik revizije.

- Na bazi svih analiziranih podataka, finansijski direktor (CFO) će moći da odredi snagu kompanije, kreditni limit koji se može ugovoriti, neophodna sredstva obezbeđenja... – navodi Mladenović.

ZNAČAJAN POKAZATELJ STANJA PRIVREDE

- Godišnji finansijski izveštaji su važan pokazatelj stanja privrede u Srbiji jer pružaju uvid u finansijsku stabilnost i performanse kompanija. Oni pokazuju trendove u prihodima, profitu, investicijama, zaduženosti, likvidnosti i drugim ključnim pokazateljima, što omogućava dalju analizu ekonomske aktivnosti, konkurentnosti i održivosti poslovanja. Za kompanije i njihove finansijske direktore, ovi izveštaji su ključni jer pružaju temelj za donošenje poslovnih odluka, procenu performansi, alokaciju resursa, planiranje budućih aktivnosti i donošenje dugoročnih poslovnih strategija – ističe Jelena Hadžić, direktorka za reviziju u kompaniji TPA Srbija.

Jelena Hadžić

Analiza izveštaja važna i za kreiranje ekonomske politike

Šta pregled finansijskih izveštaja preduzeća omogućava potencijalnim investitorima i poslovnim partnerima, a šta znači državi za kreiranje ekonomskih politika?

- Iako su finansijski izveštaji domaćih kompanija javno dostupni na sajtu Agencije za privredne registre (APR) i mogu biti od koristi za prvi utisak o veličini kompanije, prometu koji ostvaruje, eventualnom rastu kroz posmatrane periode, EBITDA rezultatu, zaduženosti, broju zaposlenih i slično, naše dugogodišnje iskustvo u finansijskoj analizi kompanija iz različitih industrija potvrdilo je mišljenje da su za realan utisak o poslovanju kompanije i njenom potencijalu potrebne dosta detaljnije informacije od onih koje možemo videti u zvaničnim finansijskim izveštajima. Detaljnije informacije koje u ovom slučaju interesuju potencijalne investitore ili eventualno partnere, odnose se kako na analitiku, prirodu i analizu cifara koje su podloga finansijskih izveštaja, tako i na pitanja koja se ne tiču isključivo i samo finansija, već se odnose na stabilnost i održivost biznisa, prilike za rast i širenje, bazu klijenata, ključne zaposlene i finansijski plan kompanije za naredni period od tri do pet godina – ističe Branka Kosanović.

Kada je reč o celokupnom tržištu Republike Srbije, ona navodi da analizom finansijskih izveštaja možemo uočiti određene trendove u privredi po pitanju likvidnosti i solventnosti. Takođe, sveobuhvatnom analizom mogu se izdvojiti ekonomske grane koje beleže rast (ili pad) u prethodnom periodu, što nam može poslužiti kao baza u predviđanju budućih industrijskih trendova na na-

FOTO: TPA SRBIJA

FOTO: PINKABAY

šem tržištu i donošenju odluka o potencijalnim ulaganjima u kompanije iz određenih sektora.

- Potencijalni investitori vole, pre svega, stabilnost i transparentnost. Kreditni rejting naše zemlje je stabilan na nivou od BB+, što je na korak od investicionog. Iz finansijskih izveštaja investitori, kako strani, tako i domaći, mogu da sagledaju koje su brzo rastuće industrije, kolika je profitabilnost po delatnostima, da li mogu da očekuju određene subvencije i poreske podsticaje. Sve to im pomaže da lakše donesu odluku u šta da ulože svoj novac. Sa druge strane, država kroz finansijske izveštaje dobija kompletnu „krvnu sliku” privrede – naglašava Saša Mladenović.

On dodaje da je analiza izveštaja svako veoma važna za kreiranje ekonomske politike i strategije razvoja određenih delatnosti.

- Strategija bi trebalo da bude usmerena ka stimulanju nedovoljno razvijenih delatnosti (pre svega poljoprivrede) direktnim budžetskim davanjima kao što su subvencije, premije i slično, ali i putem raznih drugih vidova pomoći.

FINANSIJSKI IZVEŠTAJI OSNOV ZA SAGLEDAVANJE USPEŠNOSTI POSLOVANJA

- Finansijski izveštaji se, u skladu sa Zakonom o računovodstvu, dostavljaju Agenciji za privredne registre za potrebe javnog objavljivanja i za statističke potrebe. Oni čine osnov za sagledavanje finansijskog položaja i uspešnosti poslovanja pravnih lica i preduzetnika, kao i za analizu ukupnih privrednih kretanja. Shodno tome, predstavljaju nezamenljiv alat u donošenju poslovnih odluka u postupku investiranja, odobravanja kredita, odabira poslovnih partnera, analize konkurencije i slično. Pored toga, država ih koristi na zbirnom nivou u cilju statističkog praćenja privrede, analize i dijagnostike makroekonomskih kretanja u zemlji, kao i za donošenje odluka iz oblasti ekonomske, monetarne i fiskalne politike – napominje Goran Arsović, regulator za finansijske izveštaje u Agenciji za privredne registre.

Tu pre svega mislim na razne programe podrške za ulaganja u novu opremu, poreske podsticaje i poreske kredite, zatim subvencionisane kamatne stope i slično. Takođe, iz finansijskih izveštaja država može da sagleda uticaje raznih tržišnih i makroekonomskih poremećaja koji dovedu do preliivanja kapitala i enormnih zarada pojedinih delatnosti u određenoj godini, ali i značajnih problema i gubitaka u drugim. Država je regulator koja svojim merama i instrumentima ublažava negativne posledice, ali sa druge strane može da dodatno oporezuje ostvareni ekstra profit u određenoj godini – ocenjuje naš sagovornik.

Iz bonitetne kuće CompanyWall naglašavaju da investitori koriste finansijske izveštaje kako bi doneli ispravne odluke o investiranju u određenu kompaniju. Analizirajući finansijske pokazatelje kao što su profitabilnost, likvidnost, zaduženost i rast prihoda, mogu da procene rizik i potencijalnu dobit od investicije.

- Poslovnim analitičarima te informacije omogućavaju kreiranje preciznih procena performansi posmatranih kom-

EKONOMSKA TRANSPARENTNOST VAŽNA ZA POVOLJAN POSLOVNI AMBIJENT

- Transparentnost je izuzetno važna za stvaranje poverenja i povoljnog poslovnog ambijenta za privlačenje kako stranih, tako i domaćih investitora. U eri automatizacije i robotizacije procesa javna dostupnost informacija, kao i brojni servisi podrške, su neophodnost daljeg rasta i razvoja privrede. Većina privrednih subjekata se privikla na novu realnost, jer koristi koje pružaju javno dostupni podaci u ogromnoj meri olakšavaju kako dnevno operativno poslovanje, tako i donošenje strateških poslovnih odluka. U domenu poslovne tajne treba da ostanu, primera radi, aktivnosti istraživanja i razvoja (R&D), ali podaci o poslovanju svakako ne – smatra Saša Mladenović.

Saša Mladenović

FOTO: PRIVATNA ARHIVA

panija u različitim oblastima, kao što su prihodi, dobit, troškovi i efikasnost upravljanja. Finansijski izveštaji omogućavaju poređenje performansi kompanije sa njenim konkurentima u istoj industriji, kao i sa industrijskim standardima. Takođe, oni prate trendove u finansijskim izveštajima kako bi identifikovali promene u performansama tokom vremena, što može ukazati na buduće pravce rasta ili probleme – navode iz CompanyWalla i ističu da redovno dostavljanje godišnjih izveštaja za državu, osim kreiranja zbirnih statističkih podataka koji mogu dati dublji uvid u poslovanje cele nacionalne privrede, pre svega znači trasiranje puta transparentnijoj i pouzdanijoj poslovnoj klimi.

Jelena Hadžić, direktorka za reviziju u kompaniji TPA Srbija, takođe, smatra da pregled finansijskih izveštaja preduzeća omogućava potencijalnim investitorima i poslovnim partnerima da dublje razumeju finansijsko zdravlje i performanse preduzeća.

- Investitori analiziraju ključne pokazatelje kao što su profitabilnost, likvidnost, zaduženost i trendove u rastu prihoda kako bi procenili rizike i prilike za ulaganje. Poslovni partneri takođe koriste ove izveštaje kako bi procenili stabilnost i pouzdanost poslovnih odnosa. Za državu, finansijski izveštaji su dragocen alat za analizu ekonomske aktivnosti, praćenje rasta i razvoja privrede, kao i za

donošenje politika koje podržavaju održiv ekonomski razvoj.

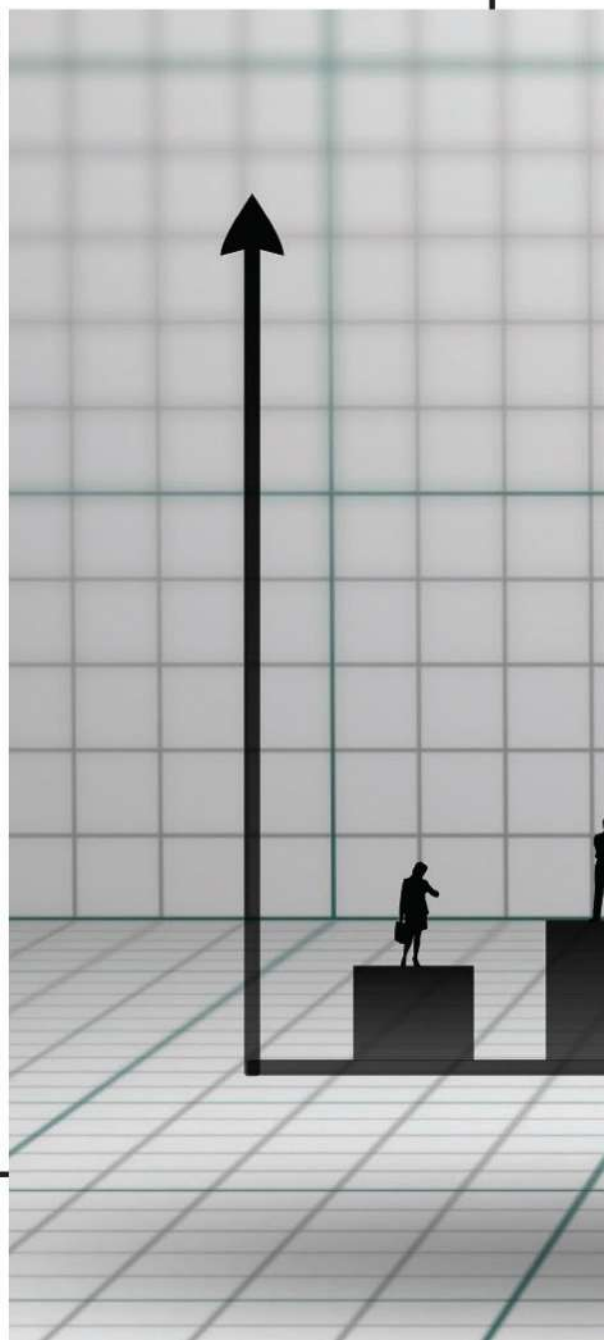
Ekonomska transparentnost

U našoj zemlji je ekonomska transparentnost još uvek pod znakom pitanja i čini se da se nismo u potpunosti navikli na to da su podaci o poslovanju javno dostupni. Mnogi još uvek smatraju da su to informacije koje spadaju u neku vrstu poslovne tajne.

Goran Arsović iz Agencije za privredne registre podseća da je u našoj zemlji donošenjem Zakona o računovodstvu iz 2013. godine obezbeđena potpuna transparentnost finansijskih izveštaja, počev od izveštaja za 2014. godinu.

- Od tada se finansijski izveštaji svih pravnih lica i preduzetnika, za poslednje tri godine, javno objavljuju na internet stranici Agencije za privredne registre i dostupni su svim zainteresovanim licima bez plaćanja naknade. Treba istaći i da su pre 2014. godine podaci iz finansijskih izveštaja bili javni, samo što se nisu objavljivali u punom obimu. S druge strane, Agencija obezbeđuje i potpunu transparentnost zbirnih podataka o poslovanju pravih lica i preduzetnika, objavljivanjem publikacija Godišnji bilten finansijskih izveštaja, Godišnji izveštaj o poslovanju privrede, kao i publikacije Izveštaj o sto naj... privrednih društava,

FOTO: PIXABAY

koje su, takođe, dostupne na njenoj internet stranici – naglašava Arsović.

Branka Kosanović iz Mazarsa kaže da su ona i njene kolege kroz dugogodišnju analizu različitih segmenata tržišta, kompanija koje čine te segmente i istraživanje potencijalnih investitora ili investicionih prilika, navikli da su inicijalni podaci koji se mogu sagledati iz zvaničnih finansijskih izveštaja u našoj zemlji javno dostupni. Kroz isti taj proces u zemljama regiona i Evropi primetili su da u mnogim drugim zemljama ovo nije slučaj, već je neophodno da budete registrovani i pretplaćeni na određene portale iz državnih ili komercijalnih sistema kako biste pristupili ovim informacijama.

- S druge strane, veliki broj globalnih i uspešnih kompanija samostalno objavljuje godišnje izveštaje o svom poslovanju u okviru kojih su, između ostalog, prezentovani i podaci o ostvarenom finansijskom rezultatu iz prethodne godine. Tako se može zaključiti da je u eri

dostupnosti velike količine informacija u kojoj živimo globalno prihvaćeno da su i podaci o poslovanju dostupni javnosti do određenog nivoa, a informacije koje bi trebalo da ostanu poslovna tajna najvećim delom se odnose na ono što se nalazi iza ovih brojeva – zaključuje naša sagovornica.

S obzirom na to da se godišnji izveštaji domaćih privrednih društava i preduzetnika godinama dostavljaju Agenciji za preivredne registre u predviđenom roku, a prema važećem Zakonu o računovodstvu, te da je suštinski jako mali broj pravnih lica koji ne ispunjava svoju obavezu (i zato plaća propisanu kaznu), u CompanyWallu zaključuju da je implementacija ovog procesa uspešno završena, što pokazuje i slanje elektronskim putem na koje su se preduzetnici navikli.

- Što se transparentnosti tiče, iako su najvažniji podaci iz godišnjih izveštaja javno dostupne informacije, pojedini po-

slovni ljudi i dalje ih nerado objavljuju – možda iz straha za svoju sliku u javnosti, možda zbog konkurencije, ali činjenica je da bi šire prihvatanje transparentnosti dovelo i do većeg poverenja u našu privredu, pre svega među samim privrednicima, odnosno učesnicima na domaćem tržištu – napominju naši sagovornici.

Jelena Hadžić navodi da je ekonomska transparentnost u Srbiji sve važnija i postaje sve više prihvaćena, iako postoje određeni izazovi u implementaciji i razumevanju ovih principa. Postojanje propisa koji zahtevaju dostavljanje finansijskih izveštaja je korak napred u ovoj oblasti, ali ona smatra da je potrebno kontinuirano raditi na edukaciji i podizanju svesti o značaju transparentnosti u poslovanju.

- Iako su neki pojedinci možda skloni smatrati finansijske informacije poslovnom tajnom, važno je naglasiti da javno dostupni izveštaji doprinose izgradnji poverenja u poslovnu zajednicu, podržavaju fer konkurenciju i omogućavaju

Kalendar dostavljanja finansijskih izveštaja za 2023. godinu

POSLEDNJI DAN ZAKONSKOG ROKA	VRSTA IZVEŠTAJA
1. april 2024. godine*	Redovan godišnji finansijski izveštaj / Izjava o neaktivnosti
30. april 2024. godine**	Konsolidovani godišnji finansijski izveštaj
1. jul 2024. godine***	Dokumentacija uz redovan godišnji finansijski izveštaj (za obveznike revizije) / dobrovoljna revizija (za pravna lica i preduzetnike koji nemaju obavezu revizije)
31. jul 2024. godine****	Dokumentacija uz konsolidovani godišnji finansijski izveštaj
60 dana od datuma bilansa	Vanredni finansijski izveštaj

* za obveznike sa poslovnom godinom različitom od kalendarske - 3 meseca od datuma bilansa

** za obveznike sa poslovnom godinom različitom od kalendarske - 4 meseca od datuma bilansa

*** za obveznike sa poslovnom godinom različitom od kalendarske - 6 meseci od datuma bilansa

**** za obveznike sa poslovnom godinom različitom od kalendarske - 7 meseci od datuma bilansa

FINANSIJSKI IZVEŠTAJI KORISNI I ZA „SAMOANALIZU” PREDUZEĆA

Podaci iz godišnjih finansijskih izveštaja su izuzetno korisni kako za poslovne analitičare, investitore, tako i za sama preduzeća koja ih dostavljaju, smatraju u bonitetnoj kući CompanyWall. Samim preduzećima koja dostavljaju izveštaje oni mogu biti jako korisni kako vreme prolazi, kako bi pratili svoje rezultate i identifikovali oblasti u kojima mogu poboljšati svoje poslovanje. Ta „samoanaliza” pomaže im da donesu informisane odluke o budućim strategijama rasta, ulaganja, ili pak restrukturiranja.

donošenje informisanih poslovnih odluka – ocenjuje naša sagovornica.

Elektronsko dostavljanje finansijskih izveštaja olakšalo proceduru

Finansijski izveštaji se APR-u dostavljaju putem Posebnog informacionog sistema isključivo u elektronskoj formi, potpisani kvalifikovanim elektronskim potpisom zakonskog zastupnika. U okviru Posebnog informacionog sistema su ugrađena sva pravila i informacije koje se odnose na sastavljanje i dostavljanje finansijskog izveštaja za svakog obveznika, čime je postupak podnošenja izveštaja značajno olakšan.

Jelena Hadžić naglašava da je elektronsko dostavljanje finansijskih izveštaja značajno olakšalo i ubrzalo proceduru prikupljanja i obrade finansijskih informacija. Ona napominje da ova tehnološka inovacija omogućava kompanijama i regulatornim telima da efikasnije razmenjuju podatke, smanjujući vreme i resurse potrebne za procesiranje papirne dokumentacije.

- Takođe, elektronsko dostavljanje omogućava brži pristup informacijama zainteresovanim stranama, što doprinosi transparentnosti i omogućava brže i tačnije analize finansijskih podataka. Osim toga, elektronsko dostavljanje smanjuje mogućnost grešaka i olakšava praćenje i implementaciju regulatornih zahteva – dodaje direktorka za reviziju TPA Srbija.

 MARKO ANDREJIĆ

